

How Late can you Daven Mincha on Erev Shabbat?

A] Introduction # 1: If you already "Accepted Shabbat"

שולחן ערוך [אור"ח רס"ג/טו] - מי ששהה להתפלל מנחה בע"ש עד שקבלו הקהל שבת, לא יתפלל מנחה באותה בהכ"נ אלא ילך חוץ לאותו בהכ"נ ויתפלל תפלה * של חול, והוא שלא קבל שבת עמהם, אבל אם ענה וקבל שבת עמהם אינו יכול להתפלל תפלת חול, אלא יתפלל ערבית שתיים.

הסבר המשנה ברורה [שם ס"ז] - היינו שענה ברכו ועשהו בעצמו קודש בעניית ברכו ואיך יעשה אח"כ חול ומשו"ה לית ליה תקנתא :

B] Introduction # 2: Is there a "Tosefet Shabbat"/Diminishing from Friday for the sake of Shabbat

מסכת ראש השנה דף ט; דמוסיפין מחול על קדש מנלן? ... ורבי ישמעאל... נפקא ליה מדתניא: "ועניתם את נפשתיכם בתשעה", יכול בתשעה? תלמוד לומר "בערב" - אי בערב יכול משתחשד? תלמוד לומר "בתשעה". הא כיצד? מתחיל ומתענה מבעוד יום. מלמד שמוסיפין מחול על קדש¹... אין לי אלא יום הכפורים, שבתות מנין? תלמוד לומר "תשבתו". ימים טובים מנין? - תלמוד לומר "שבתכם". הא כיצד? כל מקום שיש בו שבות - מוסיפין מחול על קדש. ...

<p>שולחן ערוך [אור"ח רס"א/ב]-א שצריך להוסיף מחול על הקודש... ובלבד שיוסיף איזה זמן שיהיה וודאי יום מחול על הקודש.</p> <p>בית יוסף [שם ב']-ויתימא אמאי שבק סברת הרא"ש דאית ליה תוספת לשבת? ועוד שהרי כתב בסימן תר"ח גבי יום הכפורים שצריך להוסיף מחול על הקודש בין באיסור אכילה בין בעשיית מלאכה, וזה כדברי הרא"ש, דאילו לדברי הרמב"ם = אין צריך להוסיף מחול על הקודש אלא באיסור אכילה בלבד אבל לא באיסור מלאכה. והוי יודע שדעת הרי"ף (יומא ב:) כהרא"ש, וכתב הרב המגיד בפרק א' מהלכות שביית עשור (סוף ה"ו) שכן דעת שאר מפרשים.</p> <p>ביאור הלכה [שם ד"ה י"א שצריך]-ובא"ר כתב דלענין דינא נקטינן כה"י"א הזה משום דכל הראשונים סוברין כן...וכן בשו"ע לקמן בסימן רצ"ג ס"ב סתם כה"י"א הזה²... אם יסברו כדעת הרי"ף ושאר הראשונים שצריך תוספת... ויהיה בזה לדידהו חששא דאורייתא³.</p>	<p>בית יוסף [שם ב']-והרמב"ם בפרק ה' לא הזכיר דין תוספת זה, וכתב הרב המגיד בפרק א' מהלכות שביית עשור (ה"ו) דטעמא משום דלית ליה תוספת דבר תורה אלא לעינוי יום הכפורים לבד...ומשמע לי...דמדרבנן נמי לית ליה תוספת, דאם לא כן לא היה לו להשמיטו. ורבינו שהשמיט דין התוספת נראה דסבירא ליה כהרמב"ם דלית ליה תוספת לשבת. ותימא אמאי שבק סברת הרא"ש דאית ליה תוספת לשבת ועוד שהרי כתב בסימן תר"ח גבי יום הכפורים שצריך להוסיף מחול על הקודש בין באיסור אכילה בין בעשיית מלאכה וזה כדברי הרא"ש דאילו לדברי הרמב"ם אין צריך להוסיף מחול על הקודש אלא באיסור אכילה בלבד אבל לא באיסור מלאכה. והוי יודע שדעת הרי"ף (יומא ב:) כהרא"ש, וכתב הרב המגיד בפרק א' מהלכות שביית עשור (סוף ה"ו) שכן דעת שאר מפרשים</p> <p>ביאור הלכה [שם ד"ה י"א שצריך]-נקטו בלשון "י"א" משום דהרמב"ם חולק ע"ז... ועיין בבאור הגר"א שפוסק כהרמב"ם...</p>
---	---

C] Mincha on Friday won't finish till after שקיעה/Sunset

<p>ש"ת ציץ אליעזר [ג/מב]-יחיד שקיבל עליו בע"ש את השבת ולאחר מיכן נזכר שלא התפלל עוד מנחה... דחזי הוית בס' פתח הדביר על או"ח אות י"א וכה"ח אות צ"ו שמביאים בשם ספר זרע אמת ח"ג ס' כ"ז שפסק בכזאת, דמי שהתפלל מנחה ביחיד בע"ש חוה"מ בעוד היום גדול וקיבל שבת ביחיד באמירת לכה דודי ומזמור שיר ליום השבת ואח"כ נזכר שלא אמר יעלה ויבוא במנחה, דיחזור ויתפלל מנחה של חול ויזכיר בה יעלה ויבוא ע"ש. ולא הסבירו לנו בדבריהם מדוע שזה לא עומד בסתירה נגד דין השו"ע בסי' רס"ג הנ"ל... וחשבתי מד"ע שאולי הוא זה מפני שבעובדא דהזר"א היה שקיבל שבת ביחיד ואילו בדין השו"ע המדובר כשקיבל</p>	<p>שמירת שבת כהלכתה [פרק מ"ו/ה]- המתפלל תפילת מנחה בציבור, ישתדל שיתפללו מבעוד מועד, דהיינו שאפשר יהא לקבל את השבת לפחות זמן מועט לפני השקיעה. ואם הוא רואה שאין דבריו נשמעים, כלומר שהציבור עתיד לסיים את תפילת מנחה בלחש רק עם השקיעה או אפילו אחריה-מוטב</p>
--	--

¹הסתייגות: **מסכת יומא דף פא עמוד א** - על עיצומו של יום - ענוש כרת, ואינו ענוש כרת על תוספת מלאכה.

²**שולחן ערוך** [רצ"ג/ב]- צריך לזוהר מלעשות מלאכה עד שיראו ג' כוכבים קטנים, ולא יהיו מפוזרים אלא רצופים. **מ"ב** [שם ה']- אלא רצופים; **משום תוספת שבת**. וה"ה כשרואה ג' כוכבים קטנים שאינם רצופים וממתין מעט אחרי כן מותר לעשות מלאכה **דעיקר טעם הרצופין משום תוספת** וכיון שהמתין מעט הרי הוסיף [דגול מרבבה]:

³ לתוס' [כתובות מ"ז. ד"ה "דמסר"/[חידושי הרא"ה [ברכות כ"ז:]: אר"ז [הל' ער"ש י"ד] מדאור', לאר"ז בשם ר"ת מדרבנן.

שיתפלל ביחידות ויקבל את השבת לפני השקיעה מאשר לבטל מצות תוספת שבת.

הסבר [הערה כ"ו שם]-

(1) שלפי רוב הפוסקים תוספת שבת דאורייתא...

(2) וגם משום תפילת מנחה, עין סי' רל"ג במ"ב ס"ק י"ד⁴ דמוטב להתפלל בזמנה ביחידות מלהתפלל בציבור אחרי שקיעת החמה.

- **משנה ברורה** [רמ"א/ד] דהיינו עד צאת הכוכבים; לאו דוקא, ... ודע דאף שמהמחבר והרמ"א משמע... מותר להתפלל מנחה אפי' אחר שקיעה עד סמוך לצ"ה, יש פוסקים רבים שחולקים בזה ודעתם שתפלת המנחה הוא רק קודם שקיעת החמה, ולכן לכתחלה צריך כל אדם ליזהר להתפלל קודם שקיעת החמה דוקא... ומוטב להתפלל בזמנה ביחידות מלהתפלל אח"כ בצבור... אבל לכתחלה בודאי אין לאחר זמן המנחה עד אחר שקיעה וכ"ש שיש ליזהר מאד שלא לאחר עד סמוך לצאת הכוכבים וכבר אחז"ל במערבא לייטי אמאן דמצלי עם דמדומי חמה דלמא מטרפא ליה שעתא:

שבת עם הציבור, ושזה בדומה למה שמצינו במג"א בסי' רס"א סק"ז **שמחלק בין יחיד המקבל עליו שבת לבין ציבור שקיבלו עליהם שבת שאזי יותר חמור מפני דחל עליהם שבת בע"כ**... והזרע אמת שם מתחילה בא עלה לחלק בין קבלת שבת ע"י עניית ברכו לבין קבלת שבת ע"י אמירת מזמור שיר ליוה"ש ולומר דדוקא בעניית ברכו חשוב קבלה גמורה לענין זה אבל בלא קיבל שבת רק באמירת מזמור שיר ליוה"ש יכול שפיר להתפלל מנחה... ולאחר מיכן מוסיף הזר"א עוד לחלק, וכפי שעלה על דעתי מראש, **בין יחיד לציבור... ולמי שקיבל שבת קודם הציבור לא מיחזי כ"כ זילזול שבת דלא מיפרסמא כ"כ, וכי דין יחיד שקיבל שבת מדעתו קודם הציבור כדין היה עם הציבור ולא ענה עמהם**... וזהו שדייק השו"ע לאשמעי' דין זה דמתפלל ערבית שתים דוקא במי שקיבל עם הציבור וענה עמהם... והוא הטעם דדינא הכי גם ביחיד שקיבל שבת קודם הציבור ולא התפלל מנחה, דמתפלל מנחה של חול... וקצת ראייה יש להביא לכך ממה שמצינו בט"ז באו"ח סי' ת"ר לגבי קהל שבא להם שופר בסוף יום ב' דר"ה שהיה בימים ה' ו' ובשעה שבא השופר כבר התפלל של שבת ופסק דהו"ל קבלה בטעות, ושאין קבלת שבת מועיל לבטל מצוה בזמנה ע"ש באריכות.

[וכ"פ **הילקוט יוסף** רס"ז/ג]

- **שולחן ערוך** [הלכות תפלת המנחה, או"ח רל"ג/א]-... עד הלילה לרבנן, שאם עושה כרבנן ומתפלל מנחה **עד הלילה**, שוב אינו יכול להתפלל ערבית מפלג המנחה... ועכשיו שנהגו להתפלל תפלת מנחה **עד הלילה**, אין להתפלל תפלת ערבית קודם שקיעת החמה; הגה: ולדין במדינות אלו שנהגין להתפלל ערבית מפלג המנחה, אין לו להתפלל מנחה אחר כך; ובדיעבד או בשעת הדחק, יצא אם מתפלל מנחה עד הלילה **דהיינו עד צאת הכוכבים**.
- **משנה ברורה** [רמ"א/ד] דהיינו עד צאת הכוכבים; ודע דאף שמהמחבר והרמ"א משמע... מותר להתפלל מנחה אפי' אחר שקיעה עד סמוך לצ"ה [שלטי גבורים ולבוש ול"ח והגר"א בסימן רס"א... וגם בספר סדר זמנים החזיק בשיטה זו ועיין שם שיישב כל הקושיות שהקשה בשאגת אריה על שיטה זו ובאר דלשיטת הגר"א מישב הכל]... ובדיעבד יוכל לסמוך על דעת המקילים להתפלל אחר שקיעה עד רבע שעה קודם צה"כ.
- **שו"ת יביע אומר** [ז"ל/ה]- ומ"מ לכתחלה מצוה מן המובחר להתפלל בצבור תפלת המנחה לחש וחזרה קודם שקיעת החמה... ומ"מ אם התמהמהו ולא התפללו מנחה עד ששקעה החמה, כגון שהמתינו עד שיהיה מנין להתפלל בצבור, שפיר דמי להתפלל מנחה גם אחר שקיעה, במשך כל זמן בין השמשות, תפלת לחש וחזרה